

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om förlängning av giltighetstiden för ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen ändras så att den gäller fram till den 31 december 2024. Samtidigt föreslås det att den bestämmelse i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen, där det föreskrivs om hänvisning av kunder till försöket innan giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen går ut, upphävs.

I propositionen föreslås det också att lagen om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ändras så att giltighetstiden för den temporärt gällande 9 kap. 1 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice förlängs till och med den 30 juni 2025. Dessutom föreslås det att en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa ändras så att giltighetstiden för den temporärt gällande 14 a § i 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa förlängs till och med den 30 juni 2025.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2022.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.2 Bedömning av nuläget.....	5
2.2.1 Kommunförsök med sysselsättning	5
2.2.2 Statsanställda som överförts till försökskommunerna	6
2.2.3 Kommunernas egna personalresurser	6
2.2.4 Kunder inom kommunförsöken	6
2.2.5 Utvärdering och uppföljning av kommunförsöken	7
3 Mål	8
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	8
4.1 De viktigaste förslagen.....	8
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	9
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	9
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	12
4.2.3 Samhälleliga konsekvenser	15
4.2.4 Uppföljning av försöket	18
4.2.5 Statistisk uppföljning av försök som inletts	19
5 Alternativa handlingsvägar	20
5.1 Handlingsalternativ och deras konsekvenser	20
6 Remissvar	20
7 Specialmotivering	23
7.1 Lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.....	23
7.2 Lagen om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice.....	24
7.3 Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	25
8 Ikraftträdande.....	25
9 Verkställighet och uppföljning	25
9.1 Verkställighet.....	25
9.2 Uppföljning	25
10 Förhållande till andra propositioner.....	26
10.1 Samband med andra propositioner.....	26
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	26
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	27
LAGFÖRSLAG	32
1 Lag om ändring av 23 och 24 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.....	32
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig Arbetskrafts- och företagsservice.....	32

3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	33
BILAGA	34
PARALLELLTEXTER	34
1. Lag om ändring av 23 och 24 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.....	34
2. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice.....	35
3. Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa	36

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020), nedan *lagen om ett kommunförsök*, har trätt i kraft den 1 mars 2021 och gäller i sin nuvarande form till och med den 30 juni 2023. Genom lagen om ett kommunförsök har arbets- och näringsbyråernas uppgifter överförts på kommunerna. Syftet med lagen om ett kommunförsök är att främja målet att höja sysselsättningsgraden och stärka kommunernas roll som anordnare av sysselsättnings-tjänster enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Genom att förlänga giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök strävar man efter att säkerställa en smidig övergång till att arbetskraftsservicen i fortsättningen permanent ska skötas av kommunerna.

Regeringen beslutade vid sin halvtidsöverläggning den 29 april 2021 att fortsätta beredningen av överföringen av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna. I samband med överföringen skapas en finansieringsmodell som ska sporra kommunerna att utveckla sin verksamhet och reformen ska främja sysselsättningen så att 7 000–10 000 fler blir sysselsatta. Vid beredningen är målet att kommunens ansvar för kostnaderna för utkomstskyddets grunddel ska utvidgas och att kopplingen mellan utkomstskyddet för arbetslösa och aktiveringen av arbetslösa att delta i service ska slopas. Staten och kommunerna ska dela på kostnadsansvaret för finansieringen av sysselsättningstjänsterna, varvid kommunernas incitament att ordna tjänster också för dem som har en svagare ställning på arbetsmarknaden tryggas. Under den fortsatta beredningen utreds vilka uppgifter det är ändamålsenligt att staten ordnar på riksnivå, dock så att staten inte ansvarar för enskilda kommuners tjänster. I reformen beaktas lika tillgång till tjänsterna. Under den fortsatta beredningen utvärderas möjligheten att i statsandelssystemet inkludera finansieringen av de uppgifter som överförs till kommunerna. För att säkerställa ett kontrollerat genomförande bereds regeringspropositionen så att uppgifterna kommer att överföras 2024. Det föreskrivs att kommunförsöket ska fortsätta till dess.

Genom denna proposition föreslås att giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök förlängs till och med den 31 december 2024. Giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök föreslås bli förlängd så att man kan få mer erfarenhet av ordnandet av arbets- och närings tjänster på kommunbasis. Denna erfarenhet behövs vid beredningen av en permanent överföring av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna.

Vid beredningen av lagändringen har det också framkommit vissa andra ändringsbehov. Det är motiverat att genomföra även de ändringarna i detta sammanhang.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid arbets- och näringsministeriet.

En skriftlig remissbehandling ordnades mellan den 30 september– och den 11 november 2021. Begäran om utlåtande publicerades i tjänsten utlåtande.fi där alla intresserade hade möjlighet att lämna ett utlåtande om propositionsutkastet.

Utlåtanden begärdes separat av följande instanser: de övriga ministerierna, försökskommunerna enligt lagen om ett kommunförsök, arbets- och näringsbyråerna, närings-, trafik- och miljöcentralerna och Kommunförbundet.

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav ett utlåtande om propositionen den 9 december 2021.

Ett samrådsförfarande enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) har hållits om regeringens proposition och den behandlades i delegationen för kommunal ekonomi och förvaltning den 18 januari 2022.

Bakgrundsmaterialet till regeringspropositionen finns tillgängligt i den offentliga webbtjänsten under adressen: <https://tem.fi/sv/projektsokning> med identifieringskoden TEM074:00/2021.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

Genom lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen har en del av arbets- och närings tjänsternas uppgifter temporärt överförts till de försöksområden som nämns i 3 § i lagen om ett kommunförsök. Bestämmelser om försöksområdenas kommuners offentliga arbetskrafts- och företagsservice finns i 10 § i lagen om ett kommunförsök.

2.2 Bedömning av nuläget

2.2.1 Kommunförsök med sysselsättning

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering ska kommunernas roll som anordnare av sysselsättningstjänster stärkas.

Som första åtgärd inleddes kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen den 1 mars 2021 där försökskommunerna delvis svarar för att tillhandahålla arbets- och närings tjänster i sin region. I försöken eftersträvas en starkare verkningsfullhet när det gäller främjande av sysselsättningen genom att statens och kommunernas resurser, kompetens och tjänster samordnas. I kommunförsöken med sysselsättning deltar 25 försöksområden som omfattar sammanlagt 118 kommuner.

Till försöken hänvisas inom försöksområdena arbetssökande som är arbetslösa eller deltar i arbetskraftsservice och som inte har rätt till inkomstrelaterad dagpenning. I målgruppen ingår dessutom alla arbetssökande under 30 år och alla invandrare eller personer med ett främmande språk som modersmål vilka antingen är arbetslösa eller deltar i arbetskraftsservice vid arbets- och näringsbyråerna inom försöksområdena. Försökskommunen ansvarar för att tillhandahålla offentlig arbetskrafts- och företagsservice (arbets- och närings tjänster) till dessa kundgrupper.

Målet med sysselsättningsförsöken är att på ett effektivare sätt än hittills främja att arbetslösa arbetssökande får arbete och styrs till utbildning samt att ta fram nya lösningar för att trygga tillgången på kompetent arbetskraft. Syftet med försöken är att förbättra möjligheterna att komma in på arbetsmarknaden särskilt för dem som varit arbetslösa en längre tid och som har en svagare ställning på arbetsmarknaden. I försöken utvecklas sådana sysselsättningsfrämjande tjänster och servicemodeller för arbetssökande som gör att man på ett effektivare sätt än hittills kan identifiera och lösa kundernas individuella servicebehov, hinder för sysselsättning samt kompetensutvecklingsbehov.

I försöken ska kundorienteringen effektiveras genom att sysselsättnings-, utbildnings- samt social- och hälsovårdstjänster integreras ytterligare. Det kommer inte att göras någon strikt avgränsning av kommunernas servicemodell. Kommunerna kan utveckla sina tjänster utifrån de behov som de arbetssökande och arbetsgivarna i det egna området har.

2.2.2 Statsanställda som överförts till försökskommunerna

Sammanlagt 1 121 årsverken överfördes från staten till försökskommunerna, vilket motsvarade drygt en tredjedel av arbets- och näringsbyråns sammanlagda resurser och cirka 50 procent av arbets- och näringsbyråns resurser som är direkt riktade till service för enskilda kunder. Det bör beaktas att alla uppgifter vid arbets- och näringsbyrån inte överförts på kommunernas ansvar under försöken. Därför var det nödvändigt att göra avgränsningar också i fråga om resurserna.

Vid överföring av en tjänsteman vid arbets- och näringsbyrån till kommunförsöket ska det i enlighet med tjänstemannalagen beaktas att tjänstemannen har tillräckliga förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta de uppgifter som han eller hon överförs till. Denna bedömning utfördes av arbets- och näringsbyrån. Under arbets- och näringsbyrån lyder administrativt såväl den överförda personalen som den personal som omfattas av kommunförsök. Kompetensen bedömdes i förhållande till den befattningsbeskrivning som uppgetts för kommunförsöket. Befattningsbeskrivningarna skulle godkännas av arbets- och näringsbyråernas förvaltningsdirektörer.

2.2.3 Kommunernas egna personalresurser

Utöver de resurser som överförts från arbets- och näringsbyrån har utgångspunkten varit att också kommunerna i betydande mån ska inrikta resurser på genomförandet av försöken. Satsningens storlek varierar mellan olika försökskommuner. När försöken har pågått drygt ett halvt år verkar det som att en del försök i betydande mån har inriktat egna personalresurser på försöken, medan en del däremot genomfört de överförda uppgifterna i första hand med hjälp av resurser från staten. Gemensamma satsningar är av stor betydelse för försöken bland annat med avseende på kundbelastningen.

2.2.4 Kunder inom kommunförsöken

Till kommunförsöken överfördes 231 978 kunder i mars 2021. Antalet kunder har ökat något eftersom antalet försökskunder i juli 2021 var 240 542. Av dem är cirka 167 000 arbetslösa och permitterade (69 %).

När försöken inleddes var försöket i Helsingfors störst i fråga om kundantal (48 868 arbetssökande), försöket i Birkaland (29 836) det näst största och försöket i Vanda-Kervo det tredje största (22 730). Andelen arbetssökande under 30 år var störst i försöket i Uleåborgsregionen (46,9 %), försöket i Jyväskyläregionen (45,1 %) och kommunförsöket i Seinäjokiregionen (45,1 %). Andelen arbetssökande med ett främmande språk som modersmål var framträdande i försöket i Esbo (52 %), försöket i Vanda-Kervo (50 %) och försöket i Helsingfors (42 %).

I slutet av juli 2021 fanns det 110 180 arbetssökande kunder inom kommunförsöken med sysselsättning, vilka uppfyllde kriterierna för strukturellt arbetslösa. Av dem var 65 104 långtidsarbetslösa som varit arbetslösa utan avbrott under ett drygt år. Andelen långtidsarbetslösa av samtliga arbetslösa arbetssökande utgjorde 39,1 procent. Andelen långtidsarbetslösa kunder av de arbetslösa var störst i försöket i Raseborg-Hangö (50,5 %), försöket i Borgå (48,1 %) och försöket i Lahtisregionen (47,1 %). Det volymmässigt största antalet långtidsarbetslösa fanns i kommunförsöket i Helsingfors (16 975).

De mest anlitade tjänsterna inom kommunförsöken var frivilliga studier med arbetslöshetsförmån (15 767), arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (10 501) och lönesubventionerat arbete (10 397). Det bör dock beaktas att en del av tjänsterna redan hade inletts då personen var kund hos arbets- och näringsbyrån.

2.2.5 Utvärdering och uppföljning av kommunförsöken

Kommunförsöken kommer att bedömas genom statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet (VN TEAS). Halvtidsrapporter kommer att ges ut i januari 2022, oktober 2022 och slutrapporten i september 2023. Dessutom följs kommunförsöken med sysselsättning upp regelbundet och varje månad publiceras på arbets- och näringsministeriets webbplats en statistisk översikt som beskriver hur försöken framskrider. Där finns också en offentlig informationsportal, där alla som är intresserade kan följa med försöken. En riksomfattande enkät om kundtillfredsställelse genomförs regelbundet och en nationell styrgrupp för försöken, som sammanträder varje månad, följer upp och stöder försöken.

Läget i oktober 2021

I slutet av oktober 2021 fick sammanlagt 229 060 arbetssökande service genom kommunförsöken. Av de arbetssökande var 138 070 (60%) arbetslösa eller permitterade. Av de arbetslösa arbetssökande i kommunförsöken var 5 927 permitterade på heltid i oktober. I sysselsättningsfrämjande service deltog 15 493 personer, i utbildning 33 822 och i arbete var 36 865 personer, av vilka 25 716 arbetade på den allmänna arbetsmarknaden och 11 149 var sysselsatta genom den service som ordnas av arbets- och näringsförvaltningen och inom ramen för kommunförsöken. Dessutom hade 397 arbetssökande förkortad arbetsvecka.

Försöksområdesspecifika uppgifter om arbetssökande

Försöken med det största antalet kunder, inklusive alla arbetssökande, var kommunförsöket i Helsingfors (46 116 arbetssökande), kommunförsöket i Birkaland (28 183) och kommunförsöket i Vanda-Kervo (22 426 personer). Antalet arbetslösa arbetssökande var störst i kommunförsöket i Helsingfors (30 427 arbetslösa), i kommunförsöket i Birkaland (14 803) och i försöket i Vanda-Kervo (14 549). Andelen arbetslösa och permitterade av alla arbetssökande inom försöksområdet var i slutet av oktober störst i kommunförsöket i Borgå (68,7 %) och näst störst i kommunförsöket i Helsingfors (66 %). I genomsnitt var andelen arbetslösa av alla arbetssökande i alla försök 60 procent. I hela landet var andelen arbetslösa av alla arbetssökande 45 procent.

Åldersgrupper, kön och språkgrupper för arbetssökande kunder i kommunförsöken

Antalet arbetslösa i försöken var 76 219 män och 55 924 kvinnor, vilka fick service från försökskommunerna. I kommunförsöken deltog 75 666 personer under 30 år som arbetssökande kunder, vilket var 33 procent av alla arbetssökande som omfattades av försöken. Antalet arbetssökande över 50 år som var kunder i försöken var 52 782 arbetssökande, dvs. 23 procent av alla försökskunder. Antalet arbetssökande med ett främmande språk som modersmål var 68 105 i slutet av oktober. Detta är cirka 30 procent av alla arbetssökande kunder i försöken. Andelen arbetssökande med ett främmande språk som modersmål var störst i försöket i Esbo (54 %), försöket i Vanda-Kervo (51 %) och försöket i Helsingfors (43 %). Antalet arbetslösa med ett främmande språk som modersmål uppgick till 31 630.

Utbildningsområden och yrkesgrupper för arbetssökande kunder i kommunförsöken

Inom kommunförsöken med sysselsättning var den vanligaste utbildningsnivån för arbetssökande en examen på andra stadiet (48 %). Näst vanligast var examen på grundstadiet (22 %). De vanligaste enskilda examensbenämningarna var grundskola, studentexamen och grundutbildning inom inkvarterings- och kosthållsbranchen.

Struktur- och långtidsarbetslösa inom kommunförsöken

Inom kommunförsöken var 100 226 arbetssökande kunder med sysselsättning som uppfyllde kriterierna för strukturellt arbetslösa. Av dem var 62 559 långtidsarbetslösa som varit arbetslösa utan avbrott under drygt ett år. Andelen långtidsarbetslösa av alla arbetslösa arbetssökande som deltog i försöken var 27,3 procent. Andelen långtidsarbetslösa av de arbetslösa var högst i kommunförsöket i Borgå (37 %), i kommunförsöket i Helsingfors (35 %) och i kommunförsöket i Raseborg-Hangö (35 %). Det volymmässigt största antalet långtidsarbetslösa fanns i kommunförsöket i Helsingfors (16 363).

Anlitande av arbetskraftsservice i försöken

I kommunförsöken med sysselsättning deltog 59 977 personer i service som räknas in i aktiveringsgraden. De mest anlitade tjänsterna inom kommunförsöken var frivilliga studier med arbetslöshetsförmån (19 503), lönesubventionerat arbete (11 968) och arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (11 688). Arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte utgjorde den mest betydande delen av alla tjänster i försöken i Brahestadsregionen (50 %), Jämsä-Keuruu-Saarijärvi och Raseborg-Hangö (45 % i vardera fallet).

3 Mål

Avsikten med den föreslagna förlängningen av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök är att kommunförsöken ska fortsätta tills ansvaret för ordnande av arbets- och närings-tjänsterna överförs permanent från staten till kommunerna. I och med att kommunförsöken fortsätter besparas arbets- och närings-tjänsternas kunder onödiga överföringar mellan arbets- och närings-tjänster som tillhandahålls av staten och av kommunen. Dessutom besparas arbets- och närings-byråernas personal extra överföringar mellan staten och kommunen.

En förlängning av kommunförsöket gör det möjligt att vidareutveckla servicemodellerna för sysselsättningsfrågorna 2023–2024 tills ansvaret för ordnande av arbets- och närings-tjänsterna ska överföras permanent på kommunerna.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Genom denna proposition föreslås att giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök förlängs till och med den 31 december 2024. Samtidigt föreslås sådana ändringar i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om utkomstskydd för arbetslösa som genomförandet av lagen om ett kommunförsök förutsätter.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

	UF-centret	Juridiskt stöd	RFV	Totalt
Informationsteknik och system	3 290 000			3 290 000
Personalkostnader	1 205 000	315 000	195 000	760 000
Totalt	4 495 000	315 000	195 000	5 005 000

En förlängning av kommunförsöken med sysselsättning till och med den 31 december 2024 skulle medföra kostnader på sammanlagt 5 005 000 euro för staten. Kostnaderna fördelas mellan utvecklings- och förvaltningscentret (UF-centret), enheten för juridiska tjänster vid Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland samt Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland. Utvecklings- och förvaltningscentrets anslagsbehov på 4 495 000 euro grundar sig på kostnaderna för grundläggande IT-utrustning, användningen av systemet samt personalen. Den grundläggande informationsteknikens andel av dessa kostnader är cirka 1 120 000 euro, driftskostnadernas andel cirka 2 170 000 euro och personalkostnadernas cirka 1 205 000 euro.

Kostnaderna för den grundläggande informationstekniken består av såväl kostnaderna för de nuvarande, cirka tusen kommunförsöksanvändarna som de årliga kostnaderna för arbetsstations-, licens- och användarstödet för cirka 600 nya kommunförsöksanvändare som kommer att ta den nordiska modellen i bruk. Systemkostnaderna utgörs av driftskostnaderna som hänför sig till kommunförsöksanvändarna för den virtualiseringslösning som möjliggör kundinformations-systemet med anknävt system. Personalkostnadernas andel gäller hanteringen av användarnas åtkomsträttigheter, dataskyddsuppgifter och systemstöd.

Det juridiska stödet för försöken har koncentrerats till enheten för juridiska tjänster vid Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, som på riksnivå sköter det juridiska stödet i anslutning till de lagstadgade uppgifterna för försökskommunerna. Säkerställandet av det juridiska stödet för försöken ända till slutet av försöken föranleder tilläggsutgifter på 105 000 euro för 2023 och 210 000 euro för 2024.

Dessutom orsakar propositionen en tilläggsutgift på 65 000 euro för 2023 och 130 000 euro för 2024 under moment 28.40.01 (regionförvaltningsverkens omkostnader), och med anslaget under det här momentet täcks försökens laglighetsövervakning. Avsikten är att genom övervakning särskilt säkerställa att kunderna på lika grunder får en tryggad försörjning, tillgång till tjänster och skydd för privatlivet och att deras språkliga rättigheter tillgodoses.

I regeringens proposition angående gällande lag om ett kommunförsök (RP 87/2020, s. 23) till den lag som för närvarande gäller, har kommunernas kostnader för kommunförsöket bedömts enligt följande: ”Propositionen ökar inte i princip försöksområdeskommunernas utgifter för skötseln av sysselsättningen. Av de kommuner som ansökt om att bli försöksområde förutsätts en självfinansiering som per år uppgår till 15 procent av den andel av arbetsmarknadsstödet som

kommunen betalade 2018. De nuvarande satsningarna på skötseln av sysselsättningen i försöksområdena enligt propositionen anses som sådana uppfylla självfinansieringsvillkoret.”

En förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök kommer inte att öka kommunernas kostnader jämfört med nuläget. I enlighet med detta förutsätts att kommunerna även i fortsättningen bidrar med en självfinansieringsandel på 15 procent så som ovan framgår.

Arbets- och näringsministeriet strävade i samarbete med Kommunförbundet efter att genom en enkät som sändes till kommunerna inom försöksområdena utreda de kostnader som förorsakas kommunerna av den föreslagna förlängningen av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök, men antalet respondenter var så litet att en heltäckande uppskattning av de genomsnittliga kostnaderna för kommunerna inte kunde göras på basis av denna enkät. En del av de kommuner som besvarade enkäten kunde inte heller göra en exakt bedömning av de resurser som riktades till försöket. Utifrån enkätsvaren kan man ändå konstatera att försökskommunerna har anvisat resurser för försöken på mycket olika sätt. En del kommuner har omfördelat sina anslag för att främja sysselsättningen medan andra tydligt har ökat anslagen på grund av kommunförsöken. De kommuner som i början av försöken har ökat anslagen för att främja sysselsättningen på grund av försöken kan också antas fortsätta med tilläggsresurserna tills försöken avslutas. Om försökskommunen effektivt främjar sysselsättningen, syns detta positivt i kommunens ekonomi bland annat när betalningsandelarna för arbetsmarknadsstödet minskar. När försöken framskrider kan också sådana kommuner som inte har ökat resurserna för skötseln av sysselsättningen satsa mer på genomförandet av försöken om de upptäcker att det har en positiv inverkan på kommunens totala ekonomi.

Försökskommunerna beviljar för statens räkning lönesubvention, startpeng, ersättning för rese- och logikostnader samt kostnadsersättning enligt prövning. Dessa stöd och ersättningar finansieras under moment 32.30.51 Offentlig arbetskrafts- och företagsservice (reservationsanslag 2 år) i statsbudgeten. Under samma anslagsmoment finansieras även annan offentlig arbetskrafts- och företagsservice som skaffas av utomstående serviceproducenter. Under försöken ansvarar närings-, trafik- och miljöcentralerna för upphandlingen av tjänster, men försökskommunerna kan hänvisa sina kunder till de tjänster som centralerna upphandlar.

Anslagen under moment 32.30.51 fördelas till de 15 närings-, trafik- och miljöcentralerna, och centralerna gör upp en dispositionsplan för anslaget, i vilken anslaget riktas till olika tjänster för upphandlingsprocesser och stödbeslut. Dispositionsplanen uppdateras vid behov under året, eftersom anslaget inte är strikt öronmärkt för vissa tjänster, utan kundernas servicebehov styr användningen av anslaget. Utifrån dispositionsplanen fördelas anslaget inom närings-, trafik- och miljöcentralens område till närings-, trafik- och miljöcentralen för egen upphandling av tjänster, till arbets- och näringsbyrån för stöd- och ersättningsbeslut för de kunder som byrån ansvarar för samt till försöksområdet eller försöksområdena för stöd- och ersättningsbeslut som dessa ansvarar för. Arbets- och näringsministeriet följer månatligen upp bindningen och utbetalningen av anslag vid närings-, trafik- och miljöcentralerna och i försöksområdena samt på riksnivå. Med bindning avses reservering av pengar för framtida betalningar. Bindningar uppstår när myndigheten har fattat ett bindande anskaffnings-, stöd- eller ersättningsbeslut på basis av vilket det uppstår ett betalningsansvar, om tjänsten tillhandahålls på det sätt som anges i beslutet.

Kommunförsöken inleddes den 1 mars 2021. Fram till utgången av oktober 2021 hade försökskommunerna bundit sammanlagt cirka 26,5 miljoner euro av anslaget under moment 32.30.51. Närings-, trafik- och miljöcentralerna hade i dispositionsplanerna anvisat sammanlagt cirka 43,3 miljoner euro för bindning till försökskommunerna. Dessutom finansieras lönesubventionerat arbete och startpeng delvis med anslag för arbetslöshetsförmåner. Fram till utgången av oktober

2021 hade försökskommunerna bundit cirka 25,2 miljoner euro av anslaget för arbetslöshetsförmåner. I propositionen föreslås det inga ändringar i den ovan beskrivna modellen där det för kommunerna reserveras anslag för de stöd- och ersättningsbeslut som de ansvarar för. På basis av de bindningar som hittills gjorts inom ramen för försöken är det möjligt att göra en riktigande uppskattning av hur mycket anslag försöken kommer att använda även i fortsättningen. Kundernas behov av tjänster och antalet kunder styr hänvisandet till tjänster och användningen av pengar. Dessutom varierar de anslag som årligen budgeterats för tjänsterna i budgeten, och därför kan finansieringen till kommunerna variera under försöket.

Enligt propositionen avses även giltighetstiden för 9 kap. 1 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) förlängas till och med den 30 juni 2025. Ovan nämnda bestämmelse gäller beviljande av kostnadsersättning enligt prövning och bestämmelsen har gjort det möjligt att bevilja kostnadsersättning för sysselsättningsstödande service som kommunen eller arbets- och näringsbyrån tillhandahåller och som har överenskommit i sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter sysselsättningsplanen, med vissa begränsningar. Bestämmelsen gäller annan än i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedd sysselsättningsfrämjande service som stöder sysselsättningen.

Den ovannämnda ändringen av de tjänster som omfattas av kostnadsersättning enligt prövning har varit i kraft ända sedan kommunförsöken inleddes. Det finns inte tillgång till exakta statistiska uppgifter till grund för bedömningen av kostnaderna för det temporära undantaget, eftersom det inte samlas in uppgifter om de tjänster som omfattas av utvidgningen, om hur många personer som erbjuds tjänster som omfattas av ersättningen och hur länge tjänsterna erbjuds till kunderna. Vid utgången av oktober 2021 hade utvecklings- och förvaltningscentret betalat cirka 468 000 euro i ersättningar i hela landet och cirka 559 000 euro vid motsvarande tidpunkt år 2020. Försöksområdenas andel av de ovannämnda ersättningarna var cirka 95 500 euro. I ovannämnda siffror ingår också ersättningar för rese- och logistikostnader och stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen. Ätminstone i början av försöket har den temporära ändringen alltså inte lett till att ersättningsbeloppet ökat när det gäller kostnadsersättningen enligt prövning. Försöken kan ha inletts med fördröjning, och dessutom är själva kostnadsersättningen förenad med en fördröjning, eftersom ersättning söks först i efterhand när servicen redan har tillhandahållits. Servicen föregås av en hänvisning av kunden till servicen och en upphandlingsprocess för servicen. Detta innebär att konsekvenserna av det försök som inleddes och det undantag som trädde i kraft i mars inte nödvändigtvis märks i uppföljningen av försöken före utgången av oktober.

Utifrån antalet kunder i de s.k. pilotprojekt för partnerskap som arbets- och näringsbyråerna genomförde 2019–2020 samt den genomsnittliga längden på träningstjänsterna kan beloppet av kostnadsersättning enligt prövning beräknas öka till några miljoner euro per år. Bedömningen är dock förenad med en betydande osäkerhet. I synnerhet i en situation där den service som kommunerna erbjuder är långvarig kan kostnaderna öka avsevärt. Kostnadsökningen begränsas i viss mån av att även kostnaderna för ordnandet av servicen ökar när servicevolymen ökar eller servicen tillhandahålls under längre tid. Dessutom torde volymökningen begränsas av att den service som kommunen själv finansierar inte är sådan sysselsättningsfrämjande service som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, och den befriar således inte kommunen från finansieringsansvaret för arbetsmarknadsstödet. Kommunernas egna tjänster införs inte heller i arbets- och näringsbyråernas kundinformationssystem. En befrielse från finansieringsansvaret för servicen och de uppföljningsmätare som används vid informationsledningen kan styra kommunerna att i större utsträckning hänvisa kunder till sysselsättningsfrämjande service enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa än till service som kommunerna själva finansierar.

I kommunförsöket har de statligt finansierade tjänsterna överförts till kommunerna. Under försöket kvarstår dock statens finansiering så att statligt finansierad personal har överförts till kommunerna och statens sysselsättningsanslag delvis har riktats till kommunerna. Den andel som kommunerna själva finansierar är frivillig för kommunerna. I samband med ansökan till försöket har det krävts finansiering av kommunerna, vilket motsvarar 15 procent av kommunens finansieringsansvar för arbetslöshetsförmånerna. Alla kommuner som deltar i försöket har ansetts uppfylla villkoret när försöket inleds, men principen om självfinansiering har inte föreskrivits i försökslagen och dess uppfyllande följs inte under försökets gång. I princip ändrar försöket inte de resurser som kommunerna och staten använder för skötseln av sysselsättningen. Kommunerna har möjlighet att själva besluta om kompletterande resurser för statliga medel. Försöket kan öka de resurser som kommunerna anvisar för skötseln av sysselsättningen, om kommunerna anser att det leder till kostnadseffektiva resultat. Det är också möjligt att kommunerna anser det förnuftigt att minska de resurser som anvisats för skötseln av sysselsättningen.

De extra kostnaderna för att fortsätta försöket hänför sig till förvaltningen av försöket. Det föreslås att anslagen för regionförvaltningsverken som övervakar kommunerna ökas temporärt med anledning av försöket och att utvecklings- och förvaltningscentret anvisas finansiering för att täcka de informationssystemkostnader som försöket föranleder. Det uppstår inga egentliga kostnader för övergången till försöket, eftersom försöken redan har inletts och inte kommer att omfatta nya kommuner eller målgrupper. Om försöket inte fortsätter, kan det uppstå extra kostnader på grund av att kunderna återgår till arbets- och näringsbyråernas ansvar, i synnerhet i de fall där kommunerna har ökat sina insatser för att sköta sysselsättningen under försöket.

I 6 § 2 mom. i lagen om ett kommunförsök sägs det att om jobbsökningen för en kund hos en kommun inom ett försöksområde har upphört och personen, medan försöket pågår, på nytt inleder jobbsökning i enlighet med 2 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, fortsätter kundrelationen hos kommunen inom försöksområdet, även om de förutsättningar som anges i 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten i denna lag inte skulle uppfyllas. Därför ökar andelen arbetslösa arbetssökande bland de kunder som försökskommunerna är ansvariga för småningom under försökets gång. Således ökar också antalet kunder hos kommunerna så småningom, om inte det totala antalet arbetslösa minskar betydligt under försöket eller arbetslöshetens struktur förändras så att de kunder som fått sysselsättning i kommunerna inte återgår till arbetslösheten och de nya kunderna till stor del hör till arbets- och näringsbyråns ansvarsområde. Det ökade antalet kunder ökar behovet av samtal om jobbsökning, av intervjuer och av hänvisning till tjänsterna. Fördelningen av finansieringen av tjänsterna mellan försökskommunerna och arbets- och näringsbyråerna kan enligt beskrivningen ovan ändras flexibelt efter behov. Det ökade antalet kunder ökar personalkostnaderna, om man reagerar på ökningen av antalet kunder genom ytterligare rekryteringar eller när personalresurserna förblir oförändrade och ökar antalet kunder per kundrådgivare, vilket kan inverka på kvaliteten och snabbheten i hänvisningen till tjänsterna.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den personal som överförts från arbets- och näringsbyråerna till försökskommunerna kommer att fortsätta arbeta i försökskommunerna utan onödiga överföringar. Till följd av att kommunförsöken med sysselsättning fortsätter kommer samarbetsförfaranden att inledas med de tjänstemän vid arbets- och näringsbyrån som övergått till försöket. Samarbetsförhandlingar kommer att föras hösten 2022. Även i kommunerna inom försöksområdena kommer samarbetsförhandlingar att föras med de kommunala tjänsteinnehavare som sköter uppgifter inom arbetskraftsservicen och med andra kommunalt anställda.

När antalet beslut om kostnadsersättning enligt prövning ökar, ökar den administrativa arbetsbördan vid de arbets- och näringsbyråer som behandlar arbetsansökningar och i de kommuner som deltar i kommunförsöket samt vid utvecklings- och förvaltningscentret som sköter utbetalningen av ersättningarna. Ökningen av det administrativa arbetet beror på antalet beslut, och på det sätt som beskrivs ovan är det inte möjligt att göra någon exakt uppskattning av antalet på förhand. Det administrativa arbetet fördelar sig mellan de 15 arbets- och näringsbyråerna och de 118 kommuner som deltar i försöket. Om beloppet av kostnadsersättningar enligt prövning ökar med det belopp som uppskattats på basis av antalet kunder i de ovannämnda pilotprojekten för partnerskap, uppskattas arbetsmängden på riksnivå öka med högst 10 årsverken, vilket innebär att ökningen av arbetsmängden för en enskild arbets- och näringsbyrå eller försökskommun bedöms vara rätt liten. Kostnadsersättningar enligt prövning behandlas för närvarande manuellt vid utvecklings- och förvaltningscentret, och därför tar behandlingen en ansevärd tid per beslut. Om antalet personer som omfattas av den utvidgade kostnadsersättningen är ungefär lika stort som antalet personer som deltog i pilotprojekten för partnerskap vid arbets- och näringsbyråerna 2019–2020, uppskattas det att utvecklings- och förvaltningscentrets administrativa arbete ökar med ungefär fyra årsverken.

Vilken roll de kommuner som deltar i kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen har i behandlingen av personuppgifter bedömdes som en del av den lagberedning som gäller TE-digi-projektet våren 2021. Då konstaterades det att definitionen av försökskommunernas roll som personuppgiftsbiträden i försökslagen inte motsvarar det som i dataskyddsförordningen föreskrivs om personuppgiftsbiträden och den roll som kommunerna som användare och producenter av uppgifter med stöd av försökslagen i verkligheten har.

De kommuner som deltar i kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen ansvarar för en betydande del av arbets- och näringsbyråernas uppgifter i fråga om de kundgrupper som anges i försökslagen. Försökskommunerna definieras dock i försökslagen som personuppgiftsbiträden. Definitionen av försökskommunernas roll som personuppgiftsbiträden i försökslagen motsvarar inte det som i dataskyddsförordningen föreskrivs om personuppgiftsbiträden och den roll som kommunerna som användare och producenter av uppgifter med stöd av försökslagen i verkligheten har.

Avsikten är att avhjälpa den konstaterade bristen som en del av regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om behandling av kunduppgifter inom arbets- och näringsförvaltningen och om en serviceplattform, som lämnades till riksdagen i november 2021. I propositionen föreslås det att de kommuner som deltar i kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen ska utses till personuppgiftsansvariga i fråga om uppgifter som gäller deras egna kunder, så att definitionen av ansvar motsvarar deras faktiska roll som användare och producenter av uppgifter i sina lagstadgade uppgifter.

Kommunernas roll som personuppgiftsansvariga då det gäller behandlingen av personuppgifter i försökslagen och i lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (1369/2014) förtydligar ansvarsfördelningen med UF-centret.

Att försökskommunerna definieras som personuppgiftsansvariga förändrar inte att grunden för behandlingen av den arbetssökandes personuppgifter är de uppgifter som föreskrivits för kommunen i försökslagen och att kommunerna inte får behandla uppgifterna för andra ändamål utan en lagstadgad uppgift och rätt att få uppgifter. Även skyldigheten att använda statens kundinformationssystem kvarstår.

När det gäller regeringspropositionen som var under beredning ansåg rådet för bedömning av lagstiftningen att man i utkastet till proposition bör beakta de samlade konsekvenserna för kommunerna av reformen av serviceprocessen för arbetssökande och av vissa förutsättningar för erhållande av arbetslöshetsförmån (den så kallade nordiska modellen).

I fråga om det ovan nämnda konstaterar arbets- och näringsministeriet att de ändringar som gäller serviceprocessen för arbetssökande också gäller de kommuner som deltar i kommunförsöket som gäller främjande av sysselsättningen. När kommunförsöket inleddes i mars 2021 överfördes cirka 228 000 arbetssökande kunder från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna. Detta motsvarar cirka 34 procent av alla arbetssökande och sammanlagt 50 procent av alla arbetslösa arbetssökande och permitterade arbetssökande. Det har inte ansetts möjligt att en så stor grupp arbetssökande hamnar utanför reformen, i synnerhet med beaktande av att de viktigaste sysselsättningseffekterna av ändringarna särskilt hänför sig till den föreslagna serviceprocessen för arbetssökande.

De ändringar som gäller den nordiska modellen hänför sig till befintliga strukturer och gällande lagstiftning. Eventuella behov att samordna olika ändringar ska beaktas i takt med att beredningen av ändringarna framskrider. Arbets- och näringsministeriet anser dock att ändringarna som gäller den nordiska modellen inte står i konflikt med eventuella senare ändringar.

Som ett led i beredningen av kommunförsöken med sysselsättning gjordes hösten 2020 en riskbedömning i anslutning till beredningen, inledandet och genomförandet av försöken. Granskningen var då riksomfattande, men arbets- och näringsministeriet uppmuntrade försöksområdena att fortsätta med riskarbetet i den operativa verksamheten och att i högre grad beakta det lokala perspektivet. Dessutom uppmuntrades ett fortsatt riskhanteringsarbete ända till slutet av försöken.

Fortsatta kommunförsök med sysselsättning är starkt förknippade med en permanent överföring av arbets- och näringsstjänsterna till kommunerna. I riskbedömningen hösten 2020 beaktades naturligtvis inte denna sida, eftersom regeringen fattade beslut om permanent överföring av arbets- och näringsstjänsterna till kommunerna våren 2021. Med tanke på riskbedömningen är det väsentligt att beakta oväntade dröjsmål, som är möjliga i samband med en stor administrativ reform. Om en permanent överföring av arbets- och näringsstjänsterna till kommunerna fördröjs i slutet av 2024, blir det aktuellt med en fortsatt granskning av försöken. I synnerhet om överföringen fördröjs med några månader är det mycket motiverat att försöken fortsätter, eftersom det inte är ändamålsenligt att avsluta försöken och återföra kunderna och personalen till arbets- och näringsbyråerna. En administrativ ändring leder oundvikligen till en tillfällig sänkning av serviceförmågan eftersom arbets- och näringsbyråns sakkunniga då återförs till arbets- och näringsbyråerna och arbetet omorganiseras. En sådan situation kan leda till förvirring när det gäller att ordna kundprocesser, vilket t.ex. skulle leda till att kunder inte kan hänvisas till tjänster i rätt tid.

Om en permanent överföring av arbets- och näringsstjänsterna inte sker alls, har en förlängning av försöken fram till utgången av 2024 inga betydande konsekvenser för den service som kunderna får. Då kan den största risken vara att försökskommunerna inte anser det vara förnuftigt att anvisa resurser för verksamheten eller utveckla den i samma utsträckning som i det fall att arbets- och näringsstjänsterna permanent överförs på kommunerna. I det fallet fortsätter den personal som överförs från arbets- och näringsbyråerna att arbeta i försökskommunerna fram till slutet av försöken och kunderna kan betjänas.

4.2.3 Samhälleliga konsekvenser

Det nuvarande kommunförsöket är exceptionellt omfattande sett till alla finska försökslagar. I den första fasen omfattar försöket 71 procent av de arbetslösa arbetssökande vid arbets- och näringsbyråerna, av de personer som är sysselsatta och av de personer som deltar i sysselsättningsfrämjande service, av dem som är under 30 år och av dem som har ett främmande språk som modersmål. Genom den föreslagna förlängningen av försöket tryggas utvecklandet av servicemodeller och tjänster fram till 2024, då organiseringsansvaret för arbets- och näringstjänsterna i egentlig mening överförs från staten till kommunerna.

Konsekvenserna av att kommunförsöken fortsätter är omfattande. I oktober 2021 omfattade försöket 229 060 arbetssökande kunder, av vilka 138 070 var arbetslösa och permitterade (60 % av alla kunder inom kommunförsöket). Det största kommunförsöket var i oktober 2021 kommunförsöket i Helsingfors med 46 166 kunder och det minsta kommunförsöket var i Ylivieska-regionen med 1 381 kunder.

Försök	Arbetssökande på beräkningsdagen	Arbetslösa och permitterade	Långtidsarbetslösa	Män	Kvinnor	Främmande språk
KOMMUNFÖRSÖKET I HELSINGFORS	46116	30427	16363	24632	21484	19969
KOMMUNFÖRSÖKET I BIRKALAND	28183	14803	5459	15158	13025	4974
KOMMUNFÖRSÖKET I VANDA OCH KERVO	22426	14549	6188	11642	10784	11549
KOMMUNFÖRSÖKET I ESBO	17762	10862	5192	8862	8900	9669
KOMMUNFÖRSÖKET I ÅBOREGIONEN	16492	9889	3924	8924	7568	5747
KOMMUNFÖRSÖKET I ULEÅBORGSREGIONEN	15057	9124	4054	8203	6854	2158
KOMMUNFÖRSÖKET I JYVÄSKYLÄREGIONEN	12967	7601	3605	7271	5696	2151
KOMMUNFÖRSÖKET I LAHTISREGIONEN	11341	7259	3833	6296	5045	2562
KOMMUNFÖRSÖKET I KUOPIOREGIONEN	9112	5732	2865	5212	3900	1339
KOMMUNFÖRSÖKET I JOENSUUREGIONEN	8010	4456	1942	4456	3554	1207
KOMMUNFÖRSÖKET I BJÖRNEBORGSREGIONEN	5485	2985	1035	3070	2415	743
KOMMUNFÖRSÖKET I ROVANIEMIREGIONEN	4782	2856	1150	2741	2041	742
KOMMUNFÖRSÖKET I TAVASTEHUSREGIONEN	4678	2832	1328	2631	2047	947
KOMMUNFÖRSÖKET I S:t MICHELREGIONEN	3625	2124	781	2052	1573	551
KOMMUNFÖRSÖKET I SEINÄJOKI OCH ILMAJOKI	3232	1632	514	1846	1386	405
KOMMUNFÖRSÖKET I KAJANALANDSREGIONEN	3124	1506	363	1806	1318	531
KOMMUNFÖRSÖKET I KARLEBYREGIONEN	2904	1575	584	1555	1349	357

KOMMUNFÖRSÖKET I SA- LOREGIONEN	2668	1380	534	1406	1262	629
KOMMUNFÖRSÖKET I BORGÅ	2598	1785	953	1374	1224	714
KOMMUNFÖRSÖKET I JÄMSÅ-KEURUU-SAARIJÄRVI	1927	938	349	1068	859	172
KOMMUNFÖRSÖKET I NYSLOTT	1826	1008	350	1021	805	321
KOMMUNFÖRSÖKET I RASEBORG OCH HANGÖ	1766	1150	612	1005	761	372
KOMMUNFÖRSÖKET I BRAHESTADSREGIONEN	1598	835	296	795	803	179
KOMMUNFÖRSÖKET I YLVIESKAREGIONEN	1381	762	285	744	637	117

Antalet kunder i kommunförsöken

Källa: Arbets- och näringsministeriets Arbetsförmedlingsstatistik. Oktober 2021.

De tjänster för arbetslösa som ordnas med stöd av den föreslagna lagen förblir desamma i försöken. Försöksområdenas fortsatta ansvar för att ordna servicen bedöms främja arbetslösa arbetssökandes sysselsättning och hänvisning till utbildning samt utvecklingen av nya lösningar i anslutning till tillgången på arbetskraft. Försöksområdena har inom ramen för sitt allmänna verksamhetsområde och som sektorsövergripande myndighet möjlighet att utveckla och nyskapa servicehelheten för kunden. Försökskommunerna bedöms utveckla sina kundservice modeller i förhållande till andra aktörer och i synnerhet i fråga om utvecklingen av ett gränssnitt i anslutning till välfärdsområdena.

Kommunerna kan vidareutveckla den individuella servicen ansikte mot ansikte för unga, invandrare och kunder som har en svag ställning på arbetsmarknaden. Servicekedjorna för långtidsarbetslösa kunder eller kunder som befinner sig i ett svårt arbetsmarknadsläge kan ta flera år att utveckla, och därför inverkar en förlängning av försöken på kontinuiteten i serviceprocesserna. Ur företagets synvinkel kan utvecklingen av kommunernas serviceekosystem tillsammans med skötseln av sysselsättningen fortsätta. Detta har betydelse för tillgången på arbetskraft och dessutom för att tillgodose kommunernas eget behov av arbetskraft.

En kontrollerad avveckling av det omfattande försöket efter att försökstiden gått ut kräver noggrann beredning och resurser. Att en personkundrelation överförs till arbets- och näringsbyråerna innebär förändringar med tanke på serviceprocessen för flera arbetssökande kunder. Omorganiseringen av arbets- och näringsbyråerna innebär i praktiken att flera kunder får en ny ansvarig tjänsteman/coach och att serviceprocessen fördröjs. För den administrativa överföringen av kundrelationerna inom systemet för hantering av kundrelationer bör det reserveras flera veckor, under vilka de arbetssökande kunderna överförs till arbets- och näringsbyråerna. Antalet planer som utarbetades i början av kommunförsöken minskade avsevärt under flera månaders tid, särskilt på grund av den nya organisationens behov av att indela kunder, avtala om arbetsfördelning och arbetssätt samt göra personalen förtrogen med nya uppgifter. Propositionen har positiva konsekvenser med tanke på att det administrativa arbetet och förändringstrycket minskar. Minskningen av det arbete som krävs för administrationen främjar kontinuiteten och effektiviteten i kundernas serviceprocess och bidrar till att personalen orkar bättre. När det gäller jämlik service och i synnerhet långa serviceprocesser bedöms det att en förlängning av försöken förbättrar de arbetssökandes ställning.

Resurs- och lokalfrågor

När det gäller kostnader för lokaler och resurser är bedömningen förknippad med betydande osäkerhetsfaktorer. När det gäller lokalfrågorna har den nordiska modellen för arbetskraftsservice den största effekten, som avsevärt ökar kommunförsökens och arbets- och näringsbyråernas behov av lokaler. Serviceprocessen inom den nordiska modellen för arbetskraftsservice fokuserar på personlig service för kunderna och lagen förutsätter att det ordnas samtal om jobbsökning på plats när jobbsökningen inleds.

När det gäller kommunförsöket bedöms behovet av lokaler öka särskilt i de stora städerna, där samutnyttjande av arbets- och näringsbyråernas och kommunförsökets lokaler tidigare varit möjlig. I små kommuner och försöksområden är trycket på att skaffa lokaler mindre. Uppskattningen av 2022 års behov av utrymmen för att ordna alla kundmöten är med beaktande av säsongvariationerna 800–1000 rum, av vilka hälften skulle vara lokaler för kommunförsöken. Service ansikte mot ansikte förutsätter en mer omfattande övergång till arbetsplatser även då det gäller lokaler, eftersom den ökade betjäningen ansikte mot ansikte i och med den nordiska modellen för arbetskraftsservice kräver allt fler utrymmen i bakgrunden.

Konsekvenser för arbetslösa

Ett betydande antal arbetslösa har överförs som kunder till kommunförsöken. Största delen av kunderna har varit arbetslösa en längre tid eller har av andra orsaker bara i liten utsträckning etablerat sig på arbetsmarknaden. En del kunder behöver utöver arbets- och näringsstjänsterna också andra tjänster.

Förutom att de kommuner som valts ut till försöket ansvarar för ordnandet av arbets- och näringsstjänster för kunderna, har de utvalda kommunerna vid sidan av arbets- och näringsstjänsterna fört med sig olika servicemodeller och arbetsrutiner. I många försök betonas personlig handledning och att någon ställer upp för klienten. Genom mångsidiga tjänster och kombinationer av sådana kan man erbjuda försökskunderna individuellt skräddarsytt stöd, med vilket man enligt tidigare utredningar om sysselsättningen av långtidsarbetslösa effektivt kan främja sysselsättningen.

Alla kunder i kommunförsöket sysselsätts inte snabbt i och med effektiviserad arbetsförmedling och personlig handledning, utan kundens sysselsättningsprocess kan vara långvarig. Ur kundperspektiv är det viktigt att försöket pågår tillräckligt länge för att det ska finnas tillräckligt med tid för de processer som inletts. Överföringen av kundrelationerna och ett eventuellt byte av tjänstemän på kort sikt stöder inte sysselsättningen av de kunder som behöver stöd för att få sysselsättning.

Den nordiska modellen för arbetskraftsservice, som träder i kraft våren 2022, ger alla arbetslösa oberoende av boningskommun tätare möten och intervjuer för arbetssökande med den tjänsteman som ansvarar för arbets- och näringsstjänsterna. Om området för kommunförsök redan som en del av försöket har genomfört kundmöten oftare än enligt gällande lagstiftning, medför modellen för arbetskraftsservice sannolikt inte någon betydande förändring i kundprocessen. Kundprocessen enligt modellen för arbetskraftsservice stöder emellertid i princip en jämlik behandling av kunderna också inom områdena för kommunförsök.

4.2.4 Uppföljning av försöket

Arbets- och näringsministeriet följer hur kommunförsöken med sysselsättning framskrider på många olika sätt och man vill också öppet erbjuda medborgarna, medierna och beslutsfattarna information.

För den offentliga uppföljningen har arbets- och näringsministeriet och utvecklings- och förvaltningscentret byggt upp en separat informationsportal genom vilken utvecklingen i enskilda försökskommuner eller försöksområden kan granskas i ljuset av på förhand valda sysselsättningsmätare. Uppgifterna i portalen baserar sig på arbets- och näringsministeriets officiella statistiksystem (ANM:s Arbetsförmedlingsstatistik) och arbets- och näringsstjänsternas gemensamma kundinformationssystem URA.

Informationsportalen innehåller fyra mer omfattande applikationer med vilkas hjälp det går att följa utvecklingen bland annat i fråga om antalet arbetssökande som försöken och arbets- och näringsbyråerna ansvarar för, användningen av tjänster, flödesuppgifterna samt arbetslöshetsgraden i försökskommunerna eller försöksområdena.

Konsekvenserna av kommunförsöken med sysselsättning kommer att bedömas med hjälp av ett projekt inom statsrådets forsknings- och utredningsverksamhet (VN TEAS). I undersökningen kommer uppmärksamhet att fästas vid bland annat regionala särdrag hos försöken och uppkomsten av regionala samarbetsstrukturer samt olika typer av kundservicemodeller som utvecklats genom försöken. Särskild uppmärksamhet fästs vid försökens konsekvenser för sysselsättningen, kostnaderna och välfärden.

Den första mellanrapporten från statsrådets VN TEAS-undersökning om kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen blev klar den 20 december 2021 och publicerades den 14 januari 2022. I mellanrapporten granskas erfarenheterna från det inledande skedet av kommunförsöken med sysselsättning. Inledandet av försöken granskas i statistiken på kommunnivå i en granskning som sträcker sig fram till oktober 2021. Under de första månaderna av kommunförsöken har det inte just kommit fram några märkbara förändringar i de berörda områdenas prioriteringar inom arbetskraftspolitiken. Ändringarna i andelarna för aktiverande tjänster fortsätter till stor del den utveckling som inletts redan tidigare. Det är dock möjligt att inleda en jämförande analys som baserar sig på det egentliga registermaterialet först när forskningsmaterial fås i bruk under försöken under år 2022. Några preliminära jämförelseuppgifter om erfarenheterna i början av försöket finns inte att tillgå i den första mellanrapporten. På basis av mellanrapporten kan man emellertid konstatera att det funnits betydande svårigheter i inledningsskedet av många försök, vilket också har märkts i tjänsterna. Statistisk granskning bekräftar att aktiveringsgraden relativt sett sjönk i försökskommunerna när försöken inleddes. Förutom av coronan har försöken försvårats av den omfattande eftersatta planeringen för de kunder som övergått till försöken och det stora behov av nyrekryteringar som uppstått som en överraskning för personalen.

Enligt bedömningar som gjordes under utarbetandet av mellanrapporten för statsrådets TEAS-undersökning om kommunförsök för främjande av sysselsättningen, som blev färdig i januari 2022, verkar kommunförsöken inom sysselsättningen i ljuset av exempelfallen vara i startgropparna för tjänsterna och uppnå den planerade nivån på verksamheten under hösten 2021. I ljuset av materialet kan effekterna av framtida tjänster, dvs. ekosystemhelheter, dock bedömas rationellt när de i praktiken har existerat en längre tid och uppföljningsresultat kan fås ur statistik och register.

Forskningsmaterialet tyder på att särskilt delekosystemet för kompetensfrämjande kraftigt har gått framåt, och inga stora fördröjningar har förekommit i det avseendet. Uppbyggnaden av

kontaktytor och tillvägagångssätt för arbetsförmågan och rehabiliteringen har för sin del präglats av kommande stora strukturförändringar, i synnerhet välfärdsområdena.

När det gäller företagssamarbetet och de delekosystem som anknyter till det har genomförandet i initialskedet påverkats av att företagstjänsterna lämnades till arbets- och näringsbyråerna, vilket inom vissa områden har bromsat upp den gemensamma utvecklingen av serviceekosystemet och rekryteringen av arbets- och näringsstjänstemän till kommunförsöken.

Undersökningens första mellanrapport publicerades i början av 2022, den andra rapporten offentliggörs senare under 2022 och slutrapporten hösten 2023. För genomförandet av projektet ansvarar ett forskarkonsortium som leds av Statens ekonomiska forskningscentral (VATT). Projektets framskridande följs upp av en styrgrupp som består av företrädare för arbets- och näringsministeriet, finansministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet. Eftersom en uppföljningsundersökning om kommunförsöken med sysselsättning inleddes med vetskapen om att försöken avslutas den 30 juni 2023, är det inte möjligt att med statsrådets VN TEAS-undersökning fortsätta den pågående uppföljningsundersökningen fram till utgången av 2024. Den pågående undersökningen följer upp effekterna av kommunförsöken fram till sommaren 2023. När det gäller fortsättningen av försöken inleder arbets- och näringsministeriet en separat uppföljningsundersökning, som följer upp effekterna av försöken fram till slutet av dem. Utöver undersökningen av effekterna kommer man i undersökningen att särskilt följa upp hur man lyckas med förberedelserna inför den kommande kommunbaserade strukturmodellen för arbets- och näringservice.

Uppgifterna i portalen uppdateras enligt samma tidtabell som arbets- och näringsministeriets publikation med officiell sysselsättningsstatistik, det vill säga med cirka en månads intervall.¹

4.2.5 Statistisk uppföljning av försök som inletts

I samband med att kommunförsöken med sysselsättning inleddes överfördes till alla försökskommuner i landet sammanlagt 230 000 arbetssökande kunder, av vilka cirka 70 procent var arbetslösa eller permitterade. När försöken inleddes var andelen arbetslösa av arbetskraften i försökskommunerna 13,2 procent, dvs. något större än i hela landet. De största kundmängderna hade försöket i Helsingfors (48 000 arbetssökande), försöket i landskapet Birkaland (29 000 arbetssökande) och försöket i Vanda-Kervo-regionen (16 000 arbetssökande). Andelen arbetslösa arbetssökande var i början av försöket störst i Helsingfors (77 %) och i Raseborg-Hangö (76 %). Mest kunder med ett främmande språk som modersmål fanns det i försöken i Esbo, Vanda-Kervo och Helsingfors och mest unga som inte fyllt 30 år i försöken i Uleåborgsregionen, Jyväskyläregionen och Rovaniemi-regionen. De strukturarbetslösa utgjorde cirka 43 procent av alla kunder inom försöken. Deras andel var störst i försöken i Raseborg-Hangö och Borgå.

Fram till juli har det totala antalet kunder inom försöken ökat med cirka fyra procent jämfört med utgångsläget. Antalet arbetslösa har ökat med cirka 3 procent. De arbetslösa utgjorde fortfarande cirka 70 procent av alla kunder inom försöken. I synnerhet antalet långtidsarbetslösa har ökat (12 %). Den positiva förändringen har gällt de permitterade, vars antal har minskat i hela landet som en följd av arbetsmarknadens återhämtning. Aktiveringsgraden bland de arbetsökande har också sjunkit jämfört med utgångsläget och var 23,6 procent i slutet av juli. Under mars-juli har försöksområdena huvudsakligen hänvisat arbetssökande till arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (16 000 inledda perioder), arbetskraftsutbildning (8 100 inledda perioder)

¹ <https://tem.fi/tyollisyyskokeilujen-tilastoseuranta-ja-arviointi>, 8.9.2021

och olika försök (7 600 inledda perioder). När försöken inleddes var den eftersatta planeringen för de kunder som överförts till kommunerna, dvs. den andel av de arbetslösa som saknade en uppdaterad sysselsättningsplan, hög. Fram till augusti har den eftersatta planeringen minskat i vissa regioner, medan den i andra regioner har legat på en särskilt hög nivå eller ökat. I slutet av augusti saknades en uppdaterad plan för i genomsnitt 66 procent av de arbetslösa inom försöken, vilket är ett mycket högt tal.

En viktig faktor för försöken var sammanslagningen av statens och kommunernas resurser. Detta syns bland annat i form av hur många arbetssökande kunder en kommunal sakkunnig har ansvar för. Till denna del är läget tudelat. Det finns försök där man har uppnått färre än 100 kunder per sakkunnig och den andra ytterligheten är försök där antalet kunder per sakkunnig överstiger 200. Hur stor kundbelastningen blir beror i stor utsträckning på hur mycket egna resurser det har satsats på kundservicen inom försöket.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativ och deras konsekvenser

Avsikten med propositionen är att bevara nuläget, dvs. att förlänga giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök till och med den 31 december 2024. Ett alternativ till en förlängning av giltighetstiden kan således vara att giltighetstiden inte förlängs, utan att lagen får upphöra att gälla den 30 juni 2023 i enlighet med den gällande bestämmelsen om giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök.

De resursbedömningar och andra bedömningar som gäller en förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök är av liknande slag som utfördes för regeringspropositionen för den gällande lagen om ett kommunförsök (RP 87/2020), om inte något annat följer av andra reformer under mellantiden. Ett beslut att inte förlänga giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök i enlighet med denna proposition skulle kunna leda till att ansvaret för att tillhandahålla arbets- och näringstjänster enligt kommunförsöket samt för målgruppen för en kort tid igen överförs tillbaka till staten innan ansvaret för arbets- och näringstjänsterna permanent överförs på kommunerna 2024. En sådan överföring som skulle vidtas under en synnerligen kort tid är inte ändamålsenlig och skulle kunna skapa förvirring bland kunder och arbets- och näringstjänsternas sakkunniga och leda till extra arbete för arbetskraftsmyndigheterna. Dessutom är det möjligt att servicenivån tillfälligt kan försämrats på grund av den ovan beskrivna kortvariga överföringen. En förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök bidrar också till att tjänsterna och servicemodellerna inom skötseln av sysselsättningen i försökskommunerna kan utvecklas vidare utan avbrott, vilket medger en smidigare övergång till en permanent struktur för arbets- och näringstjänsterna.

Om lagstiftningen om permanent överföring av arbetskraftsservice till kommunerna inte kan sättas i kraft innan lagen om ett kommunförsök upphör att gälla på det sätt som nu föreslås den 31 december 2024, måste behovet av att förlänga giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök bedömas på nytt så att ogrundade temporära uppgiftsöverföringar mellan olika myndigheter kan undvikas även i fortsättningen.

6 Remissvar

Det inkom totalt 56 utlåtanden om propositionsutkastet från olika instanser. Utlåtande lämnades av Nylands arbets- och näringsbyrå, Seinäjoki stad, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Norra Österbotten, utvecklings- och förvaltningscentret, Idensalmi stad, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland, Uleåborgs stad, Birkalands arbets- och näringsbyrå, Janakkala kommun,

Lahtis stad, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland, Tavastlands arbets- och näringsbyrå, Jyväskylä stad, Fackförbundet Pro rf, Finlands Kommunförbund rf, Björneborgs stad, Kuopio stad/sysselsättningstjänsten, Sodankylä kommun, Vanda stad, Kangasniemi kommun, Salo stad, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Mellersta Finlands arbets- och näringsbyrå, Kurikka stad, Kuhmo stad, Tavastehus stad, Ylivieska stad, Karleby stad (stadskansliet), Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland och Egentliga Finlands arbets- och näringsbyrå, Kervo stad, Torneå stad, Rovaniemi stad, Parkano stad, Norra Österbottens arbets- och näringsbyrå, Bureau Facility, Laukas kommun, undervisnings- och kulturministeriet, Äänekoski stad, justitieministeriet, Vates-stiftelsen sr, S:t Mårtens kommun, Paltamo kommun, Östermark kommun, Suomussalmi kommun, Perho kommun, Kauhajoki stad, Hollola kommun, Tammerfors stad, Alavo stad, Siilinjärvi kommun, Storå kommun och en privatperson.

Dessutom meddelade försvarsministeriet, kommunikationsministeriet och miljöministeriet att de inte har någonting att yttra om utkastet till proposition. Utkastet till proposition, begäran om utlåtande och alla utlåtanden om utkastet till proposition som lämnats in i webbtjänsten kan läsas i sin helhet på [utlåtande.fi](https://www.lausuntopalvelu.fi/SV/Proposal/Participation?proposalId=bbc45ab1-ad3b-4188-9c71-87648a605ca1) under koden VN/21126/2021 (<https://www.lausuntopalvelu.fi/SV/Proposal/Participation?proposalId=bbc45ab1-ad3b-4188-9c71-87648a605ca1>)

Remissinstanserna ansåg att utkastet till proposition allmänt taget är värt att understödja i synnerhet när det gäller förlängningen av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök. Motiveringarna till understödet var i regel mycket samstämmiga med motiveringarna i utkastet till regeringsproposition. I fråga om de ändringar som föreslås i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice och lagen om utkomstskydd för arbetslösa var antalet ställningstaganden färre, men även dessa ändringar understöddes i regel.

I remissvaren fick den föreslagna ändringen av övergångsbestämmelsen i 24 § i lagen om ett kommunförsök flest kommentarer. Enligt den gällande lagen om ett kommunförsök upphör hänvisningen av kunder till försöket den 31 mars 2023, dvs. tre månader innan lagen om ett kommunförsök med stöd av 23 § i den nu gällande lagen upphör att gälla den 30 juni 2023. I utkastet till regeringsproposition föreslogs det att 24 § i lagen om ett kommunförsök ändras så att hänvisningen av kunder till försöket upphör först den 30 september 2024, dvs. tre månader innan lagen om ett kommunförsök med stöd av 23 § i den föreslagna lagen upphör att gälla den 31 december 2024. I remissvaren framfördes det ställvis att det råder oklarhet om vart kunderna ska hänvisas efter det datum som nämns i övergångsbestämmelsen i 24 § i lagen om ett kommunförsök, dvs. efter den 30 september 2024.

I fråga om 24 § 4 mom. i lagen om ett kommunförsök kritiserade en del av remissinstanserna också att hänvisningen av kunderna med stöd av den föreslagna ändringen av lagen om ett kommunförsök upphör innan lagen om ett kommunförsök på föreslaget sätt upphör att gälla den 31 december 2024. Kritiken framfördes bland annat av justitieministeriet. Till denna del framfördes det att en förlängning av övergångsbestämmelsen på det sätt som föreslås är motiverad endast om försöket avslutas och uppgifterna överförs från kommunerna. Enligt responsen är utgångspunkten för utkastet till proposition emellertid att försöket görs permanent och att de uppgifter som överförs under försöket kvarstår hos kommunerna. I responsen konstaterade det dessutom att om en förlängning av övergångsbestämmelsen motiveras med att försöket kommer att bli permanent, verkar motiveringen till att den ursprungliga hänvisningen upphör inte längre vara relevant. Utifrån responsen har regeringspropositionen ändrats så att 24 § i lagen om ett kommunförsök ändras så att 24 § 4 mom. i lagen om kommunförsök, där följande konstateras: ”Hänvisning av kunder till försöket upphör den 31 mars 2023.”, upphävs och så att remissversionens omnämnande om en förlängning av giltighetstiden för 24 § 4 mom. i lagen om ett kommunförsök stryks i propositionen.

Justitieministeriet konstaterar i sin respons att försöket, liksom det konstateras i utkastets motivering till lagstiftningsordningen, har försatt invånarna i olika ställning. Som en korrigerande motivering kan det konstateras att invånarna inte har försatts i olika ställning genom kommunens beslut utan genom lag. I motiveringen har det konstaterats att det kan anses att en förlängning av försöket för viss tid inte längre innebär någon betydande avvikelse från jämlikheten mellan invånarna i försöksområdena och landet i övrigt. Propositionen har omarbetats i enlighet med justitieministeriets respons.

Justitieministeriet har också gett följande respons under remissbehandlingen: Eftersom motiveringen till en fortsättning med försöket, i fråga om försöket, men i synnerhet i fråga om förberedelserna för framtida reglering, avviker något från motiveringen till de gällande bestämmelserna, är det i och med att lagen stiftas i enlighet med grundlagen skäl att vid den fortsatta beredningen ytterligare precisera den motivering som gäller 6 § i grundlagen. I utkastet har det öppet konstaterats att det inte ännu finns några resultat från försöket att tillgå. Grundlagens 6 § förutsätter att det finns godtagbara skäl för en särbehandling. Dessa skäl hänför sig i detta fall till dels längden på den föreslagna förlängningen (proportionalitet), dels inhämtande av information och erfarenheter för genomförande av reformen, vilket redan bedömdes i ett tidigare utlåtande (GrUU 25/2020 rd och det i utlåtandet konstaterade utnyttjandet av resultaten vid beredningen av permanent lagstiftning), samt undvikande av extra personalöverföringar och eventuella problem till följd av dem (särskilt tryggheten av tillhandahållandet av lagstadgade tjänster för kunderna, en grund som anknyter till 18 § i grundlagen). De angivna skälen kan i sig anses godtagbara för en avvikelse från 6 § i grundlagen, men det är ändamålsenligt att ytterligare precisera motiveringen något vid den fortsatta beredningen. I motiveringen konstateras t.ex. följande: ”Det kan anses att en förlängning av försöket i denna form för viss tid inte längre innebär någon betydande avvikelse från jämlikheten mellan invånarna i försöksområdena och landet i övrigt.” Det är sant att en del invånare under en viss begränsad tid har särbehandlats genom gällande lagstiftning, men enligt justitieministeriets uppfattning bör det i propositionen snarare bedömas om den föreslagna förlängningen är godtagbar och om den står i rätt proportion till 6 § i grundlagen. Att försöket fortsätter i form av ett regionalt försök innebär att avvikelsen från likställighetsprincipen enligt 6 § i grundlagen fortsätter. Propositionen har omarbetats i enlighet med justitieministeriets respons.

I sin respons under remissbehandlingen konstaterar justitieministeriet dessutom följande: I utkastet har förslagets beröringspunkter med den kommunala självstyrelsen och jämlikheten identifierats. I 121 § 2 mom. i grundlagen förutsätts att bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna ska utfärdas genom lag. Genom den gällande lagen har nya uppgifter överförts till vissa kommuner under den tid försöket pågår. När dessa uppgifter genom förslaget överförs till kommunerna även för de följande 1,5 åren, ska en sådan överföring av uppgifterna göras genom lag, precis som det föreslås (kravet på bestämmelser i lag). I utkastet behandlas dock inte finansieringsprincipen, som är en central del av 121 § i grundlagen och utfärdandet av bestämmelser om nya uppgifter. I sin praxis har grundlagsutskottet betonat att man när man lagstiftar om uppgifter för kommunerna också måste se till att kommunerna har faktiska möjligheter att klara av dem (finansieringsprincipen). Bedömningen med avseende på 121 § i grundlagen bör skärpas vid den fortsatta beredningen och det bör redogöras för hur finansieringsprincipen genomförs. Propositionen omarbetades för finansieringsprincipens del i enlighet med responsen. Dessutom fäste flera andra instanser vikt vid de kostnader som ordnandet av servicen i kommunerna medför.

Många remissinstanser fäste uppmärksamhet vid de kostnader som ordnandet av servicen medför i kommunerna. Till denna del kan det konstateras att också i fråga om den föreslagna fortsatta försökslagen gäller det som redan konstaterades i förarbetena till den ursprungliga lagen

om ett kommunförsök, att propositionen i princip inte ökar försöksområdeskommunernas utgifter för skötseln av sysselsättningen. Av de kommuner som ansökt om att bli försöksområde förutsätts en självfinansiering som per år uppgår till 15 procent av den andel av arbetsmarknadsstödet som kommunen betalade 2018. De nuvarande satsningarna på skötseln av sysselsättningen i försöksområdena enligt propositionen anses som sådana uppfylla självfinansieringsvillkoret.²

Kommunförbundet föreslog i sin respons att även områden som inte är sådana försöksområden som avses i 3 § i den gällande lagen om ett kommunförsök ska ges möjlighet att, om de så önskar, ansluta sig till försöket samtidigt med den föreslagna ändringen att förlänga giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök. I detta avseende kan förslaget i sig anses värt att understöda, men i praktiken är det inte möjligt att genomföra det, eftersom resurserna för kommunförsöket enligt lagen om ett kommunförsök har dimensionerats för de försöksområden som avses i 3 § i den gällande lagen om ett kommunförsök.

I remissvaren framfördes det bl.a. för Tavastlands arbets- och näringsbyrås del att det inte heller med tanke på tiden 2024 är ändamålsenligt att den nuvarande lagen om kommunförsök och den nya lagen om överföring av arbets- och näringstjänster är i kraft samtidigt, så när överföringen sker och den nya lagen träder i kraft bör övergångsperiodens lagar upphöra att gälla. Om organiseringsansvaret för arbets- och näringstjänsterna varaktigt överförs från staten till kommunerna innan lagen om kommunförsök upphör att gälla den 31 december 2024 i enlighet med vad som nu föreslås, föreslås det att lagen om kommunförsök upphävs i samband med att lagen om permanent överföring av arbets- och näringstjänsterna utfärdas.

Rådet för bedömning av lagstiftningen gav ett utlåtande om propositionen den 9 december 2021. I utlåtandet har rådet för bedömning av lagstiftningen sammanfattat synpunkterna i fyra punkter som nämns i stycket ”De väsentligaste bristerna och utvecklingsbehoven i utkastet till proposition”. Till denna del uppmanas man i utlåtandet att närmare bedöma de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna och att bedöma de samhällseliga konsekvenserna. I utlåtandet uppmanar rådet också att till propositionen foga närmare beskrivningar av de hittills uppnådda resultaten av försöksprojektet. Dessutom uppmanar rådet i sitt utlåtande till att bedöma konsekvenserna av en förlängning av försöksprojektet också med hänsyn till risker och oväntade konsekvenser. Utifrån utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen omarbetades propositionen särskilt i fråga om följande avsnitt i propositionen: 1.1 Bakgrund, 4.2.1 Ekonomiska konsekvenser; 4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet; 4.2.3 Samhällseliga konsekvenser; 4.2.4 Uppföljning av försöket; 5.1 Handlingsalternativ och deras konsekvenser; 11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

23 §. Ikraftträdande. Lagen är i sin nuvarande form i kraft 1.3.2021–30.6.2023. Det föreslås att lagens giltighetstid ändras så att lagen är i kraft 1.3.2021–31.12.2024.

Syftet med den föreslagna ändringen är att förlänga lagens giltighetstid tills det i lag stadgas om permanent överföring av arbets- och näringstjänsterna till kommunerna i enlighet med det mål som ingår i regeringens halvtidsöverläggning från den 29 april 2021.

² RP 87/2020 rd, s. 25.

24 §. Övergångsbestämmelse. Av 4 mom. framgår att hänvisning av kunder till försöket upphör den 31 mars 2023. Det föreslås att 4 mom. i denna paragraf upphävs.

Regeringen beslutade vid sin halvtidsöverläggning den 29 april 2021 att fortsätta beredningen av överföringen av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna. I enlighet med beslutet vid halvtidsöverläggningarna och för att säkerställa ett kontrollerat genomförande bereds den regeringsproposition som gäller en permanent överföring av arbetskraftsservicen till kommunerna så att uppgifterna överförs under 2024. Det föreskrivs att kommunförsöket ska fortsätta till dess.

I enlighet med beslutet vid regeringens halvtidsöverläggningar är avsikten således att arbetskraftsservicen ska överföras permanent till kommunerna under 2024 eller senast omedelbart när den nu föreslagna lagen om ett kommunförsök upphört att gälla den 31 december 2024. På grund av detta beslut vid halvtidsöverläggningarna anses 24 § 4 mom. i lagen om ett kommunförsök inte längre vara nödvändigt, eftersom det inte är ändamålsenligt att beslut om att hänvisa kunderna till kommunförsöket fattas innan man övergår till en permanent kommunbaserad organiseringsmodell.

7.2 Lagen om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I 9 kap. 1 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice föreskrivs det om situationer där arbets- och näringsbyrån kan bevilja enskilda kunder kostnadsersättning. I propositionen föreslås det att giltighetstiden för ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (1270/2020) förlängs till och med den 30 juni 2025.

Ikraftträdandebestämmelsen är i sin nuvarande form i kraft 1.3.2021–30.6.2023. Det föreslås att bestämmelsens giltighetstid ändras på det sätt som nämns ovan så att den är i kraft 1.3.2021–30.6.2025.

Ikraftträdandebestämmelsen upphör att gälla när den nu gällande lagen om ett kommunförsök upphör att gälla den 30 juni 2023. Utgångspunkten för ikraftträdelsebestämmelsen har varit att utbetalningen av kostnadsersättning till kunderna inom arbetskraftsservicen för deltagande i servicen är en förutsättning för att de ska kunna förpliktas att delta i servicen. I 9 kap. 1 § i 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice föreskrivs att det är arbets- och näringsbyråernas uppgift att fatta beslut om betalning av kostnadsersättning i fråga om kunder hos arbets- och näringsbyråerna. Enligt 10 § 1 mom. 3 punkten underpunkt c i lagen om ett kommunförsök ska de i den lagen avsedda försöksområdenas kommuner för statens räkning bevilja i 9 kap. 1 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice avsedd kostnadsersättning enligt prövning till kunder inom kommunernas arbetskraftsservice. Genom att förlänga bestämmelsens giltighetstid till den 30 juni 2025 kan man försäkra sig om att kostnadsersättning kan betalas när villkoren uppfylls i fråga om de tjänster som inleds senast den 31 december 2024.

I ikraftträdandebestämmelsen konstateras för närvarande också följande: ”Denna lag tillämpas på beviljande av kostnadsersättning för tiden för sådan service som har inletts under den tid denna lag varit i kraft, om kostnadsersättning har sökts senast den 31 juli 2023. Rätten till kostnadsersättning kan fortsätta till och med den 30 juni 2023.” Det föreslås att bestämmelsen ändras så att i den framöver konstateras följande: ”Denna lag tillämpas på beviljande av kostnadsersättning för tiden för sådan service som har inletts under den tid denna lag varit i kraft, om kostnadsersättning har sökts senast den 31 juli 2025. Rätten till kostnadsersättning kan fortsätta till och med den 30 juni 2025.”

7.3 Lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I den temporära 2 a kap. 14 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa föreskrivs att en arbetsökande vid tillämpningen av lagen om utkomstskydd för arbetslösa har giltig orsak att inte fullfölja sysselsättningsplanen eller den plan som ersätter sysselsättningsplanen utan att förlora sin rätt till utkomstskydd för arbetslösa till den del det i planen har avtalats om deltagande i vissa sysselsättningsstödande tjänster, samt en giltig orsak att vägra delta i vissa tjänster och avbryta sådan service, om deltagandet medför nödvändiga kostnader och om han eller hon inte beviljas kostnadsersättning enligt 9 kap. 1 § 3 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice eller motsvarande ersättning med stöd av någon annan lag.

Paragrafen gäller till och med den 31 december 2023 och den tillämpas om servicen har börjat senast den 30 juni 2023. Paragrafens giltighetstid förlängs genom att ikraftträdandebestämmelsen ändras så att bestämmelsen är i kraft till och med den 30 juni 2025 och den tillämpas på tjänster som inleds senast den 31 december 2024. Ändringen motsvarar tidsmässigt den ändring som föreslås i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen.

8 Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2022. Lagändringen i 23 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen föreslås gälla till och med den 31 december 2024. De ändringar som gäller lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice föreslås gälla till och med den 30 juni 2025.

9 Verkställighet och uppföljning

9.1 Verkställighet

Arbets- och näringsbyråerna har förberett sig på att under hösten 2022 föra sådana samarbetsförhandlingar som avses i lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (1233/2013) angående konsekvenserna för personalen av en förlängning av giltighetstiden för det lagstiftningsförsök som avses i lagen om ett kommunförsök.

Även kommunerna inom försöksområdena för samarbetsförhandlingar med de personer som sköter kommunala arbetsuppgifter inom arbetskraftsservicen på grund av de konsekvenser som en förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök har för personalen. Bestämmelser om samarbetsförhandlingar finns i lagen om samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare i kommuner och välfärdsområden (449/2007).

9.2 Uppföljning

Utvärderingen av effekterna av försöket kommer att genomföras som ett projekt inom statsrådets gemensamma TEAS-verksamhet, som samordnas av statsrådets kansli. I statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet (VN TEAS) tar man fram information till stöd för beslutsfattande, kunskapsbaserad ledning och verksamhetspraxis. Arbets- och näringsministeriet har utsett Statens ekonomiska forskningscentral och Tammerfors universitets gemensamma forskningskonsortium att genomföra utvärderingen. Projektet inledde sin verksamhet i februari 2021.

Syftet med utvärderingen är att öka kunskapen om de direkta och långvariga effekterna av kommunförsöken med sysselsättning. Utvärderingsresultaten utnyttjas som stöd för den fortsatta utvecklingen av den arbetskraftspolitiska servicestrukturen. I utvärderingen strävar man efter att inom ramen för specialvillkoren granska effekterna av försöken när det gäller målgruppernas sysselsättning, skapandet av servicevägar eller andra positiva övergångar till arbetsmarknaden, smidigheten i kommunernas och statens gemensamma serviceprocesser och förändringar i arbetssökandenas arbetsmarknadsfärdigheter samt servicesystemets kostnadseffektivitet. Forskningsprojektet består av tre arbetshelheter. Utvärderingen genomförs med hjälp av såväl kvantitativa som kvalitativa metoder. Projektet publicerar sin första mellanrapport under januari 2022. Projektets slutrapport ges ut hösten 2023.

Om giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen förlängs på det sätt som nu föreslås, inleder arbets- och näringsministeriet, efter att statsrådets ovan nämnda VN TEAS-undersökning avslutats, en separat uppföljningsundersökning, som följer upp effekterna av försöken fram till slutet av dem. Utöver undersökningen av effekterna kommer man i undersökningen att särskilt följa upp hur man lyckas med förberedelserna inför den kommande kommunbaserade strukturmodellen för arbets- och näringservice.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om behandling av kunduppgifter inom arbets- och näringsförvaltningen och om en serviceplattform (RP 225/2021 rd). Utöver övriga ändringar föreslås det i propositionen att 12 kap. 6 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012) ändras temporärt så att den föreslagna temporära ändringen gäller till och med den 30 juni 2023. Den föreslagna ändringen och dess temporära karaktär hänför sig till kommunförsöken. Om riksdagen godkänner denna regeringsproposition om en förlängning av lagen om ett kommunförsök, bör fortsättandet av försöken beaktas också i fråga om den temporära ändring av 12 kap. 6 § 2 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice som föreslås i regeringens proposition 225/2021 rd, så att den temporära ändringen gäller tills kommunförsöken avslutas.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Statens merkostnader för den föreslagna förlängningen av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök, vilka riktas till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (UF-centret) och Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland uppgår till sammanlagt cirka fem miljoner euro.

Dessutom orsakar propositionen staten merkostnader på 195 000 euro för regionförvaltningsverkens omkostnader.

En närmare redogörelse för propositionens ekonomiska konsekvenser och kostnadsfördelning finns under punkt 4.2.1.

Genom denna proposition förlängs giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök till och med den 31 december 2024. När det gäller åren 2023 och 2024 är avsikten att de kostnader som beskrivs ovan ska täckas inom ramen för arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde med anslag under moment 32.30.51 (Offentlig arbetskrafts- och företagsservice, reservationsanslag 2 år). Projektet har således inga budgetkonsekvenser och behöver inte kopplas till statsbudgeten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De föreslagna ändringarna anknyter särskilt till de grundläggande fri- och rättigheterna i 6 och 18 § i grundlagen. De nämnda bestämmelserna gäller jämlikhet samt rätt till arbete och näringsfrihet. Propositionen bör dessutom bedömas med hänsyn till den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen, eftersom man genom propositionen fortsätter att sköta de uppgifter som gäller utkomstskyddet för arbetslösa enligt försökslagen i de kommuner som valts ut till försöksområden.

Den nuvarande lagen om ett kommunförsök gäller under tiden 1.3.2021–30.6.2023. Genom denna proposition föreslås att kommunförsöket ska fortsätta till och med den 31 december 2024. Regeringen beslutade vid sin halvtidsöversyn våren 2021 att gå vidare med beredningen av en överföring av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna. Tjänsterna överförs till kommunerna under 2024. Därför kan det anses vara ändamålsenligt att kommunförsöket fortsätter under tiden 1.7.2023–31.12.2024. Den tid som planeras för en förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök kan anses vara relativt kort också i förhållande till giltighetstiden för vissa andra temporära lagar.

En förlängning av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök på så vis som föreslås i denna proposition kan anses vara motiverad också med tanke på planeringen och prognostiseringen av kommunernas verksamhet, eftersom lagen om ett kommunförsök inte upphör att gälla innan den lagstiftning som avser en permanent överföring av arbets- och närings tjänsterna på kommunernas ansvar träder i kraft. En förlängning av lagen om ett kommunförsök till dess att den permanenta lagstiftningen om överföring av arbets- och närings tjänster till kommunerna träder i kraft kan således också trygga kundernas rättsskydd och en god förvaltning, eftersom verksamhet som redan en gång överförs till kommunerna inte temporärt behöver överföras tillbaka till staten. Samtidigt besparas arbets- och närings tjänsternas personal extra överföringar mellan staten och kommunen. Överföringen av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna bedöms ha konsekvenser som främjar sysselsättningen och förebygger marginalisering. Syftet med den föreslagna förlängningen av giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök är i synnerhet att utreda hur den kommunbaserade modellen för ordnandet av arbets- och närings tjänster fungerar i praktiken, och att säkerställa att den permanenta överföringen av ansvaret för dessa tjänster till kommunerna i enlighet med regeringens beslut vid halvtidsöverläggningarna våren 2021 kan genomföras smidigt under år 2024 i samband med reformen av arbets- och närings tjänsterna 2024. Den VN TEAS-uppföljningsundersökning, som inleddes i samband med att den ursprungliga lagen om ett kommunförsök stiftades, följer upp effekterna av kommunförsöken fram till sommaren 2023, varefter arbets- och näringsministeriet inleder en separat uppföljningsundersökning för att följa upp effekterna av försöken fram till slutet av dem.

Näringsfrihet och rätt till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Det allmänna ska sörja för skyddet av arbetskraften. Enligt den paragrafens 2 mom. ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete.³

I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 25/2020 rd, s. 2) om regeringens proposition till riksdagen med förslag till komplettering av regeringens proposition till riksdagen med förslag till ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (RP 87/2020 rd) konstateras bland

³ RP 87/2020 rd, s. 83.

annat följande: ”Syftet med det föreslagna försöket är att få information om hur verkningsfullheten och kundnöjdheten inom sysselsättningstjänsterna har utvecklats för kundgruppen. I sista hand är målen med försöket att höja sysselsättningen, att främja sysselsättningen, särskilt för personer med svag ställning på arbetsmarknaden, och att dämpa de totala kostnaderna av arbetslösheten för de offentliga finanserna. Avsikten är att utnyttja informationen från försöket för att utveckla den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen. Det kan således påvisas godtagbara mål för försöket som anknyter till 18 § i grundlagen.” De ovannämnda målen för försöket har till denna del förblivit oförändrade också i fråga om lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen och som nu föreslås fortsätta. Syftet med att fortsätta försöket är dessutom att utreda i synnerhet hur den kommunbaserade modellen för ordnandet av arbets- och närings tjänster fungerar i praktiken.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker förutom kravet på rättslig jämlikhet också tanken om faktisk jämställdhet. I den ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på lika behandling i likartade fall. Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen kompletteras av diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av de särskiljningsgrunder som räknas upp i bestämmelsen eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.⁴

Lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen kan tillämpas endast i kommuner som ansökt om att omfattas av försöket och ett sådant arrangemang innebär således i princip avvikelser från den jämlikhet som garanteras enligt 6 § i grundlagen. Den föreslagna förlängningen av försöket som ett regionalt försök innebär att avvikelser från likställighetsprincipen enligt 6 § i grundlagen fortsätter.

I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 25/2020 rd, s. 2) konstateras bland annat följande: ”Grundlagsutskottet har enligt vedertagen praxis bedömt försökslagstiftningen med hänsyn till bestämmelserna om jämlikhet och om förbud mot diskriminering i 6 § i grundlagen. Utskottet har ansett att försökslagstiftning som leder till en viss olikhet i sig är acceptabel med avseende på jämlikheten, om det finns ett godtagbart mål med försöket. (se till exempel GrUU 44/2017 rd, s. 2, GrUU 24/2017 rd, s. 3, GrUU 20/2012 rd, s. 2). Utskottet har då betonat att jämlikhetsprincipen inte ger anledning till några strikta begränsningar av lagstiftarens prövning när syftet är att få till stånd bestämmelser som krävs av den pågående samhällsutvecklingen. Ett försök kan åtminstone inom vissa gränser vara en godtagbar grund för att i regionalt hänseende pruta på formell jämlikhet (GrUU 44/2017 rd, s. 2, GrUU 24/2017 rd, s. 3, GrUU 42/2010 rd, s. 5/I överensstämmelse med). Utskottet har kopplat samman frågan om godtagbar grund för ett försök också med att det uttryckligen ska ge information och erfarenheter om vissa planerade reformers konsekvenser (GrUU 44/2017 rd, s. 3, GrUU 24/2017 rd, s. 3, GrUU 51/2016 rd, s. 3). En allmän förutsättning för ett försök bör enligt utskottet dessutom vara att resultaten av försöket utreds och utvärderas på behörigt sätt (GrUU 65/2018 rd, s. 33-34, GrUU 24/2017 rd, s. 3, GrUU 70/2002 rd, s. 3/II).” Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 24/2017 rd, s. 3) kan regional särbehandling anses godtagbar i konstitutionellt hänseende, när syftet med försöket är att ta reda på hur vissa nya arbetskraftspolitiska åtgärder påverkar sysselsättningen och därigenom fullgöra det allmännas skyldighet att enligt 18 § 2 mom. i grundlagen att främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete och när resultaten av försöken analyseras och bedöms på behörigt sätt. Även den nu föreslagna förlängningen av lagen om ett kommun-

⁴ PeVL 21/2021, s. 2

försök som främjar sysselsättningen syftar till att nå de positiva sysselsättningseffekter som ursprungligen ställdes för denna försökslag⁵. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 8/2003 rd) om regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om försök med regionfullmäktige och om försök med samarbete inom regioner (RP 41/2003 rd) ansett att den relativt långa provotid som försökslagen medför med tanke på jämlikheten är godtagbar med beaktande av försökets syfte.

Huruvida det är godtagbart att fortsätta avvika från likställighetsprincipen på grund av att den föreslagna lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen förlängs ska bedömas också utifrån proportionalitetskravet. Enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis förutsätter proportionalitetskravet att begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna är nödvändiga för att ett godtagbart mål ska nås och även i övrigt överensstämja med proportionalitetskravet⁶. Det är tillåtet att inskränka en grundläggande fri- eller rättighet endast om målet inte kan nås med metoder som gör ett mindre ingrepp i fri- eller rättigheten. Inskränkningar får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av det samhällseliga intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det skyddsintresse som inskränks. Enligt 18 § 2 mom. i grundlagen ska det allmänna främja sysselsättningen och verka för att alla tillförsäkras rätt till arbete. Ett syfte med att förlänga giltighetstiden för den nu föreslagna försökslagen är att undvika ytterligare personalöverföringar och de problem som dessa eventuellt medför. Samtidigt försöker man genom att fortsätta försöket trygga att arbetskraftsservicens lagstadgade service fortsätter utan störningar, vilket är en sådan grund för att fortsätta försöket som anknyter till 18 § 2 mom. i grundlagen. Det att försöket fortsätter att vara i kraft fortsätter att avvika från jämlikhetsprincipen, men det kan anses vara proportionerligt med beaktande av tidsfristen för försökstiden och det att en fortsättning på försöket tryggar en störningsfri fortsättning på arbetskraftsservicen och också främjar en smidig överföring av service på kommunernas ansvar.

Kommunal självstyrelse

I 121 § i grundlagen föreskrivs det om kommunal självstyrelse. Enligt de allmänna principerna för kommunal självstyrelse i 1 mom. ska kommunen själv kunna besluta om uppgifter som den åtagit sig med stöd av sin självstyrelse. Enligt 2 mom. ska bestämmelser om uppgifter som annars åläggs kommunerna utfärdas genom lag.⁷ Det har varit frivilligt för kommunerna att delta i kommunförsöket. I lagen om ett kommunförsök föreskrivs det att den i lagen avsedda arbetskraftsservicen ska skötas av de försöksområden som avses i lagen om ett kommunförsök för viss tid. I lagen om ett kommunförsök föreskrivs det dessutom om de kundgrupper som hör till kunderna en kommun inom försöksområdet.

Enligt grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 58/2001 rd, s. 2) måste det uppställas en tidsgräns för giltighetstiden för bestämmelserna om försök så att de bara gäller under den korta tid som krävs för försöket. I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 20/2012 rd, s. 2) ansågs det att försökslagstiftningens tillämpningstid var begränsad till en lämpligt kort tid när den var tre år. Den nu aktuella lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen trädde i kraft den 1 mars 2021 och i denna proposition föreslås det att lagens giltighetstid förlängs till och med den 31 december 2024. Om giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen förlängs på det sätt som nu föreslås, blir tillämpningstiden för denna försökslag således 1.3.2021–31.12.2024, det vill säga något under tre år.

⁵ RP 87/2020 rd, s. 18.

⁶ GrUU 3/2014 rd, s. 3, GrUU 38/2013 rd, s. 4–5, GrUU 16/2013 rd, s. 2/1, GrUU 8/2013 rd, s. 3/1.

⁷ GrUU 21/2021 rd, s. 2.

I grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 8/2019 rd, s. 2) konstateras bland annat följande: ”Enligt 121 § 2 mom. i grundlagen ska bestämmelser om uppgifter som åläggs kommunerna utfärdas genom lag. Grundlagsutskottet har i sin praxis betonat att när kommunerna åläggs uppgifter ska det i enlighet med finansieringsprincipen också ses till att kommunerna har faktiska förutsättningar att klara av dem (se t.ex. GrUU 34/2013 rd, s.2/I, GrUU 30/2013 rd, s. 5/II, och GrUU 12/2011 rd, s. 2/II). Finansieringsprincipen ingår också i artikel 9.2 i Europeiska stadgan om lokal självstyrelse, där det sägs att de lokala myndigheternas ekonomiska resurser ska motsvara de uppgifter som tilldelats dem i grundlag och annan lag.”

I fråga om lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen är det inte fråga om ett statsandelsåliggande för kommunerna som omfattas av den statliga finansieringsandel på 100 procent som föreskrivs i 55 § 2 mom. i lagen om statsandel för kommunal basservice. Uppgiften är till sin karaktär ett frivilligt försök som kommunerna har kunnat söka sig till och den finansieras med medel ur statsbudgeten. Det föreslås att försöket förlängs för viss tid och att finansieringsmodellen inte ändras. Bestämmelser om den statliga finansieringen av försöksområdena finns i 16 § i lagen om ett kommunförsök, inom ramen för vilken staten svarar för kostnaderna för produktion av service enligt lagen om ett kommunförsök med de anslag som beviljats i budgeten, så som finansieringsprincipen förutsätter. Dessutom är utgångspunkten att den personal som överförts från arbets- och näringsbyråerna till kommunerna fortsätter att arbeta för försöksområdena enligt lagen om ett kommunförsök. Närings-, trafik- och miljöcentralerna skaffar också service enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice för försöksområden enligt lagen om ett kommunförsök även i det fall att giltighetstiden för lagen om ett kommunförsök förlängs på det sätt som nu föreslås.

Den föreslagna lagen ska gälla en begränsad tid, och under dess giltighetstid ska det beredas en lagändring med stöd av vilken avsikten är att permanent överföra hela ansvaret för arbets- och näringstjänsterna på kommunerna.

På de grunder som anförs ovan anses det att lagförslaget kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag

om ändring av 23 och 24 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020)
24 § 4 mom. och
ändras 23 § som följer:

23 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och gäller till och med den 31 december 2024.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (1270/2020) som följer:

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och gäller till och med den 30 juni 2025.

Denna lag tillämpas på beviljande av kostnadsersättning för tiden för sådan service som har inletts under den tid denna lag varit i kraft, om kostnadsersättning har sökts senast den 31 juli 2025. Rätten till kostnadsersättning kan fortsätta till och med den 30 juni 2025.

Denna lag träder i kraft den _____
20 . _____

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1380/2021) som följer:

Denna lag träder i kraft den 2 maj 2022. Lagens 2 a kap. 14 a § gäller till och med den 30 juni 2025.

På ett förfarande från en arbetssökandes sida som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

När det bedöms om den arbetssökandes förfarande är upprepat på det sätt som avses i 2 a kap. 9 och 10 §, beaktas inte ett sådant förfarande som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Lagens 2 a kap. 14 a § tillämpas på underlåtelse att fullfölja sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter denna, vägran att delta i service eller avbrytande av servicen, om servicen har eller skulle ha börjat senast den 31 december 2024.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 februari 2022

Statsminister

Sanna Marin

Arbetsminister Tuula Haatainen

1.

Lag

om ändring av 23 och 24 § i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om ett kommunförsök som gäller främjande av sysselsättningen (1269/2020)
24 § 4 mom. och
ändras 23 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §

23 §

Ikraftträdande

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och
gäller till och med den 30 juni 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och
gäller till och med den 31 december 2024.

Denna lag träder i kraft den 20 .

24 §

24 §

Övergångsbestämmelse

Övergångsbestämmelse

En i 4 § avsedd person vars jobbsökning vid
arbets- och näringsbyrån har inletts senast den
28 februari 2021 ska överföras till att bli kund
hos en kommun i försöksområdet senast den
31 mars 2021. I dessa fall blir kommunen i
försöksområdet behörig på det sätt som avses
i denna lag när den har fått en underrättelse
enligt 5 § från arbets- och näringsbyrån. En
tjänsteman vid arbets- och näringsbyrån som
har förflyttas till arbete under ledning och
övervakning av en kommun inom ett försöks-
område fortsätter för arbets- och näringsby-
råns räkning i sina uppgifter i anslutning till
en person som överförs till att bli kund hos
kommunen tills kommunen har fått en under-
rättelse enligt 5 §.

~~4 mom. upphävs.~~

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På förmåner som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Om det för en arbetslös arbetssökande har utarbetats en sysselsättningsplan eller en plan som ersätter den innan han eller hon hänvisas att bli kund hos en kommun, är planen förpliktande för kunden och kommunen tills den har reviderats. En arbetssökande som övergått till en kundrelation hos en kommun ska underätta kommunen om genomförandet av de åtgärder som avtalats i planen.

Hänvisning av kunder till försöket upphör den 31 mars 2023.

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

I enlighet med riksdagens beslut

ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om temporär ändring av 9 kap. 1 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (1270/2020) som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

9 kap.

Kostnadsersättning

Kostnadsersättning

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och gäller till och med den 30 juni 2023.

Denna lag tillämpas på beviljande av kostnadsersättning för tiden för sådan service som har inletts under den tid denna lag varit i kraft, om kostnadsersättning har sökts senast den 31 juli 2023. Rätten till kostnadsersättning kan fortsätta till och med den 30 juni 2023.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2021 och gäller till och med den 31 december 2024.

Denna lag tillämpas på beviljande av kostnadsersättning för tiden för sådan service som har inletts under den tid denna lag varit i kraft, om kostnadsersättning har sökts senast *den 31 januari 2025*. Rätten till kostnadsersättning kan fortsätta till och med *den 31 december 2024*.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring och temporär ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1380/2021) som följer:

Gällande lydelse

Denna lag träder i kraft den 2 maj 2022. Lagens 2 a kap. 14 a § gäller till och med den 31 december 2023.

På ett förfarande från en arbetssökandes sida som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

När det bedöms om den arbetssökandes förfarande är upprepat på det sätt som avses i 2 a kap. 9 och 10 §, beaktas inte ett sådant förfarande som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Lagens 2 a kap. 14 a § tillämpas på underlåtelse att fullfölja sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter denna, vägran att delta i service eller avbrytande av servicen, om servicen har eller skulle ha börjat senast den 31 juni 2023.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 2 maj 2022. Lagens 2 a kap. 14 a § gäller till och med *den 30 juni 2025*.

På ett förfarande från en arbetssökandes sida som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

När det bedöms om den arbetssökandes förfarande är upprepat på det sätt som avses i 2 a kap. 9 och 10 §, beaktas inte ett sådant förfarande som ägt rum före lagens ikraftträdande.

Lagens 2 a kap. 14 a § tillämpas på underlåtelse att fullfölja sysselsättningsplanen eller en plan som ersätter denna, vägran att delta i service eller avbrytande av servicen, om servicen har eller skulle ha börjat senast *den 31 december 2024*.

Denna lag träder i kraft den 20 .
